

Afschrift brief d.d. 23 januari 1958 Hr. C.H. Edskes-Groningen

Hierbij een rapport over het orgel in het gebouw van de Ned. Herv. Evangelisatie te Valthermond. Middels een bevriende relatie heb ik deze zaak ge-entameerd.

Het bestuur vroeg mij de Orgelcommissie hier in te schakelen. De correspondentie en nota kunnen gezonden worden aan de heer M. de Bruin, sannemer, Zuiderdiep te Valthermond. Zoudt U misschien ook nog even de briefcirculaire willen toezenden ?

Binnen een week kunt U nog een rapport over de orgels te Rauwerd en Leens (dit laatste inmiddels ontvangen-sant. A.) van mij tegemoet zien.

M. vr. groet

w. g. Edskes

P. S. van bovengenoemd Bestuur kunt u binnekort een offerte voor een reparatie tegemoet zien. Hierover werd ook nog ons advies gevraagd.

0817 - ~~ERS~~ - 01

28 januari 1958

8/1091/3/v.L.

betr.orgel
Herv.Evang.
Velthermond

Aan het Bestuur der Nederl.Hervormde Evange-
lisatie te Velthermond
ps.de Weled.Heer M.de Bruin
Zuiderdiep
te
V e l t h e r m o n d

Mijne Heren,

In aansluiting aan de besprekingen welke Uw Bestuur reeds had met de secretaris onzer Commissie en onze medewerker deskundige de heer Cor Edekes delen wij U mede dat onze Commissie U geerne adviseert over Uw orgelkwestie.

Te Uwer informatie doen wij U hierbij toekomen onze brief-circulaire, welke de nodige gegevens over werkwijze, tarieven enz. der Orgelcommissie bevat.

Bij het reeds ingestelde onderzoek ter pleatse werd het volgende bevonden :

Het orgel in het gebouw van de Nederl.Herv.Evangelisatie te Velthermond is een instrument, dat verkregen werd uit een ombouw van een kabinet-orgel, dat, naar het zich laat aanzien, werd gebouwd in het laatste van de achttiende- of het begin van de negentiende eeuw. Wie de bouwer van het instrument is geweest, is niet meer na te gaan. Het kabinet-orgel werd van een imitatie-front voorzien, dat in geen enkele verhouding staat tot de afmetingen van het oorspronkelijke instrument. Voorts werd de windlade met het pijpwerk door wanden omgeven. Het instrument heeft de volgende dispositie :

087-007152

s/1091/s/v.L.d.d.28 januari 1958 aan het Bestuur der Ned.Herv.
Evangelisatie te Veltwermond

Prestant	8'	(disc.)
Bourdon	16'	(disc.)
Holpijp	8'	(bas.)
Holpijp	8'	(disc.)
Gamba	8'	(disc.)
Quintadena	8'	(bas.)
Octaaf	4'	(bas en disc.)
Fluit	4'	(bas.)
Octaaf	2'	(bas.)
Octaaf	2'	(disc.)

Manusselvang C - f' : Pedaal (aangehangen) C - e .

Beschrijving van de huidige toestand van het orgel

Opstelling

: Het orgel staat opgesteld op een balkon van geringe afmetingen. Deze afmetingen zijn zo klein gehouden, dat er nauwelijks plaats is voor organist en orgeltrapper. De speeltafel bevindt zich ter zijde van het orgel.

Front en Kas

: Het inwendige van het orgel gaat schuil achter een imitatie front, dat in geen enkel opzicht enig functioneel verband heeft met het inwendige.

Het orgel is omgeven door wanden maar het dak ontbreekt. Dientengevolge kunnen stof en kalk ongehinderd het inwendige van het instrument bereiken. Kas en front zijn uit neel-hout vervaardigd.

Windvoorziening

: De windvoorziening bestaat uit een megezijsbelg met schepbelg. Hoewel de belgespaciteit als meer dan voldoende moet worden beschouwd, vertoont de orgelklem toch niet de vereiste stabiliteit. Op verschillende punten werden lekkages geconstateerd.

0817-002-03

s/1091/S/v.L.d.d.28 januari 1958 aan Het Bestuur v.d.Nederl.
Hervormde Evangelisatie, Valthormond

- Windlade. : De windlade is, zoals gebruikelijk bij Kabinet-orgels, van geringe afmetingen. Het pijpwerk staat chromatisch opgesteld. De lade ligt dwars op het front. Bij het onderzoek bleek, dat de windlade tekenen vertoont van door-en bijspraak. De Quintadens 8' bas is op een aparte kegellade geplaatst. De membranen krijgen wind uit de slepplade.
- Mechaniek : Het mechanisme is van eenvoudige constructie. Bij het manueel heeft men door een wasiervormig opgesteld wippenstelsel het pleetsen van een welbord vermeden. De metalen wippen alsmede het overige draadwerk zijn geoxydeerd. Zowel register- als speelmechaniek zijn in de draaipunten uitgesleten, waardoor veel gerammel ontstaat. De pedaaltoetsen zijn middels touw en aanverwante materialen aan het manueel verbonden. Vele verbindingen functioneren derhalve niet. Vrijwel alle registeropschriften zijn verdwenen. Het manueelbeleg, dat uit celluloid is vervaardigd, is bij verschillende toetsen verdwenen.
- Pijpwerk : Het pijpwerk is uit verschillende materialen vervaardigd t.w. hout, orgelmetsel en zink ; dit laatste uitsluitend voor de Quintadens 8' (bas).
Het pijpwerk verkeert in een ontstellend slechte staat. De meeste metalen pijpen zijn ernstig gedeukt en aan de randen ingescheurd. Voorts vertonen deze pijpen vele kernstekken, waardoor een gezonde klankgeving onmogelijk geworden is. Het houten pijpwerk is op verschillende plaatsen lek, waardoor een normale toonvorming onmogelijk wordt. De intonatie van het pijpwerk is dan ook dermate ontwricht, dat het orgel in geen enkel opzicht meer

0817-003-a1

8/1091/S/v.L.d.d.28 januari 1958 aan het Bestuur van de
Nederl.Herv.Evangelisatie te
Valthermond

meer voor zijn taak berekend is.

Brandbeveiliging : De brandbeveiliging van het orgel geeft geen redenen tot het maken van opmerkingen.

Verzekering : Hoewel naar werd medegedeeld het instrument tegen brand- en aanverwante schade verzekerd is, kon het bedrag echter niet worden opgegeven.

De verzekeringsom moet evenwel rond f.13.500,-- bedragen. Als uitgangspunt werd hier de vervangingswaarde van het orgel genomen.

Conclusie en Advies. : Zoals uit het bovenstaande zal zijn gebleken, bevindt het orgel zich in een zeer slechte staat. Volledige restauratie heeft echter geen zin, daar de kosten vrijwel even hoog zijn als de aanschaf van een nieuw instrument van gelijke grootte. Iedere reparatie van kleinere omvang zal tot een oplossing leiden, die in geen dele duurzaam zal blijken. Iedere oplossing in deze zin zal dus in wezen kapitaalvernietiging betekenen. Wij advise-
ren Uw bestuur derhalve met klem geen enkel bedrag meer in het instrument te investeren. Wel willen wij U in overweging geven zo spoedig mogelijk over te gaan tot fondsvorming, teneinde de bouw van een nieuw instrument mogelijk te maken. De kosten van een dergelijk orgel zullen, gebaseerd op het huidige prijspeil, ongeveer f.12.500,-- bedragen.

Het bovenstaande werd bij het onderzoek reeds uitvoerig met enige Bestuursleden van Uw Evangelisatie besproken in tegenwoordigheid van onze secretaris Dr. J. W. Doeve en onze medewerker-deskundige de heer Cor Bakes.

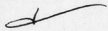
0817-002505

8/1091/S/v.L.d.d.28 januari 1958 aan het Bestuur der Nederl.
Herv.Evangelisatie te Valthermond.

Over de offerte van de heer Meek zullen wij U spoedig na ont-
vangst berichten.

Met belangstelling zien wij Uw berichten tegemoet.

Namens de Orgelcomm. der Nederl.Herv.Kerk
Hoogschend

(G. van Lochem)
Administrateur